

Література:

1. Василюк Т.Г., Городня Т.А., Лупак Р.А. Економічні аспекти диверсифікації підприємства з використанням інноваційних інвестицій. *Інтелект XXI*. 2017. Вип. 1. С. 52-57.
2. Уразалієв Р.М., Василюк Т.Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НАТУ України*. 2011. Вип. 21(2). С. 153-158.
3. Shtets T., Lupak R., Vasylytsiv T. (2020). General aspects of state policy for the digital transformation of the national economy. *International Independent Scientific Journal*, vol. 20-2, pp. 14-19.

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ НА ВСІХ РІВНЯХ

Ліньков О.О., здобувач вищої освіти,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Лінькова О.Ю., кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8971-6176>

Перед менеджерами виникають нові виклики: швидкий розвиток технологій (штучний інтелект, робототехніка, блокчейн), зміни в міжнародних трендах (конкуренція, культурні особливості); екологічні проблеми; зростаюча соціальна нерівність; демографічні зміни (міграція, зміна вікової структури населення); нестабільність (політичні кризи; економічні спади; пандемія).

Мета дослідження узгодження закономірностей управління для розвитку соціально-економічних систем (СЕС).

Дослідженням питань управління соціально-економічними системами займаються як вітчизняні, так і закордонні вчені: прогнозування розвитку СЕС на різних рівнях управління; моделювання сталого розвитку СЕС для підвищення готовності до потенційних криз; стимулювання інновацій для розвитку СЕС; оптимізація методів управління змінами в соціально-економічних системах [1-5]. При цьому недостатня увага приділяється розвитку та відновленню соціально-економічних систем після криз, а

також механізмам співпраці для збалансування економічних і соціальних інтересів.

Методологія. Соціально-економічна система – це складна, відкрита, динамічна система, яка складається з взаємопов'язаних елементів (люди, організації, ресурси, інститути). Складові соціально-економічної системи взаємодіють між собою для досягнення економічних і соціальних цілей.

Характеристики соціально-економічних систем:

- складність соціально-економічних систем обумовлена великою кількістю елементів та багатогранними зв'язками між ними;
- динамічність соціально-економічних систем відображається в постійних змінах під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів;
- цілісність соціально-економічних систем у практиці доводить, що зміни в одному елементі впливають на всю систему;
- ієрархічність соціально-економічних систем представлена рівнями структури на мікро- ; меза- ; мега-рівнях.

Соціально-економічні системи поєднують наявність управління на різних рівнях, яке здійснюється через:

- особисті рішення на мікро рівні;
- прийняття рішень в організаціях на меза рівні;
- державну політику, міжнародні угоди / глобальне економічне регулювання на мега рівні;
- ефективну реалізацію зворотного зв'язку (виконання завдань заздалегідь визначеним способом і запланованим використанням ресурсів; встановлення раціональних цілей; реалізацію актуальних цінностей в управлінні) на кожному рівні.

Суб'єктами управління на різних рівнях виступають:

- окремі люди, коли управляють своїм життям та домашнім домогосподарством, приймають рішення щодо роботи, споживання, розподіляють ресурси між членами сім'ї;
- підприємства, коли управляють своїми ресурсами, приймають рішення про виробництво, маркетинг;
- органи місцевого самоврядування, коли управляють розвитком регіону, приймають рішення щодо інфраструктури, соціальної сфери;
- органи державної влади, коли управляють національного економікою, проводять економічну та соціальну політику;
- міжнародні організації, коли здійснюють регулювання світової економіки, приймають рішення щодо глобальних проблем.

Розшарування суспільства з поглибленням розбіжностей (багаті – бідні країни, міста – сільські регіони) призвело до втрати почуття етичного обов'язку перед всіма, яке має вирішальне значення для узгодження управління соціально-економічними системами на всіх рівнях (ігнорування призвело до потрясінь: війна, пандемії). Відповідь на виклики етичним обов'язком перед всіма членами суспільства має економічне (соціальний капітал, довіра, співпраця), соціальне (стійкий розвиток, запобігання конфліктів) і культурне (свобода, рівність, справедливість) обґрунтування. Питання для узгодження управління соціально-економічними системами на всіх рівнях: винагорода та її зв'язок з мотивацією працівників, відбір і командна робота, дизайн роботи (рівний доступ до ресурсів, права людини), оцінка роботи, інституційні механізми, залучення соціального капіталу до екологічних аспектів сталого розвитку.

Висновки. Для ефективного узгодження управління соціально-економічними системами на всіх рівнях до прискорених змін центральним стає етичний обов'язок суб'єкта.

Література:

1. Гері Хемел, Мікеле Заніні. Людинократія. Створення компаній, у яких людина – понад усе. Київ : Лабораторія, 2021. 336 с.
2. Деніел Койл. Культурний код. Секрети успішної взаємодії в команді. Київ : Наш формат, 2023. 208 с.
3. Джеремі С. Міллер. Правила інвестування Воррена Баффета. Як зберігати та примножувати капітал. Київ : BookChef. 2022. 320 с.
4. Лебедєва Н.А. Роль менеджменту та маркетингу у розвитку соціально-економічних систем. *Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем*: колективна монографія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. С. 202-218.
5. Лінькова О.Ю. Практична підготовка менеджера: основні виклики та можливості в умовах діджиталізації: монографія. 2021. ФОП Секішова Т.Є. 134 с.
6. Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: колективна монографія /за ред. д.е.н., проф. С.М. Співака. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. 318 с.
7. Paul Collier (2024). *The Future of Capitalism: Facing the New Anxieties*. HarperAudio. 739 p.